

KILPAILUOHJELMA

KUTSUKILPAILU LASSE PÖYSTI JA SUOMALAINEN NÄYTTELIJÄNTYÖ -JUHLARAHAN TAITEELLISESTA SUUNNITTELUSTA, 2.3.–15.5.2026

1. Kilpailun järjestäjä, luonne ja tarkoitus

Valtiovarainministeriön asettama juhlarahalautakunta järjestää kutsukilpailun *Lasse Pöysti ja suomalainen näyttelijäntyö* -juhlarahan taiteellisesta suunnittelusta. Aiheesta lyödään nimellisarvoltaan 20 euron hopeinen juhlaraha vuonna 2027.

Vuonna 2027 tulee sata vuotta Lasse Pöystin (1927–2019) syntymästä. Juhlaraha kunnioittaa suomalaista näyttelijäntyötä ja näyttämötaidetta, jonka merkittävänä edustajana niin näyttelijänä, ohjaajana, teatterinjohtajana kuin käsikirjoittajana toiminut Lasse Pöysti tunnetaan. Kohdassa 2.2. tarkempi kuvaus juhlarahan aiheesta.

1.2. Kilpailun aikataulu

Kilpailu alkaa **ma 2.3.2026** ja päättyy **pe 15.5.2026**

Kilpailuohjelma on hyväksytty Suomen Taiteilijaseurassa 17.2.2026 ja on nähtävissä Suomen Taiteilijaseuran internetsivulla.

1.3. Osallistujat

Kutsukilpailuun kutsutut taiteilijat ovat Essi Immonen, Juha Menna, Ari Pelkonen.

1.4. Arvosteluperusteet

Kilpailun arvostelussa kiinnitetään huomiota ehdotusten taiteelliseen laatuun, aiheen- ja ajanmukaisuuteen sekä toteutuskelpoisuuteen. Teosten tulee olla tekijänsä itsenäisiä taideteoksia.

Vaikka juhlarahojen aiheet useimmiten juontavat historiasta, juhlarahat ovat oman aikansa tuotteita.

1.5. Palkinnot

Kilpailussa jaetaan seuraavat palkinnot:

- Jokaiselle kutsutulle taiteilijalle, joka määräaikaan on jättänyt kilpailuohjelman mukaisen ehdotuksensa kilpailuun, maksetaan 2000 euron suuruinen kutsupalkinto.
- Toteutettavan ehdotuksen tekijälle maksetaan lisäksi 3000 euron palkinto. Palkintolautakunta voi yksimielisellä päätöksellä jakaa tämän palkintosumman toisinkin tai jättää sen jakamatta.

Palkinnot ovat verovapaita.¹

Kilpailun järjestäjä päättää teoksen tilaamisesta. Kilpailun järjestäjä voi myös päättää olla tekemättä tilausta.

Mikäli suunnittelija ei täytä kohdan 3.2. "Muut ehdot ja tekijänoikeudet" velvoitteita tai suunniteltu työ tämän kilpailun sääntöjä, juhlarahalautakunta voi periä palkintosumman takaisin ja päättää toteutettavasta työstä erikseen.

1.6. Palkintolautakunta

Palkintolautakunnan muodostavat seuraavat henkilöt:

Juhlarahalautakunta:

Saara Karhunen, amanuenssi, Kiasma (puheenjohtaja)

Juha Halonen, budjettineuvos, valtiovarainministeriö (varapuheenjohtaja)

Paula Hohti, professori, Aalto-yliopisto

Reetta Hänninen, tutkijatohtori, Helsingin yliopisto

Jussi Kangas, toimistopäällikkö, Suomen Pankki

Tuomas Sukselainen, VTT

Suomen taitelijaseuran nimeämä taiteilijajäsen N.N.

1) Mikäli suunnittelijalla on toiminimi sekä YEL-vakuutus, eläkevakuutusmaksut ovat kunnossa. Mikäli suunnittelijalla ei ole YEL-vakuutusta, vähentää Valtiovarainministeriö voimassa olevien eläkevakuutussäännösten mukaisesti palkinnosta julkisten alojen eläkemaksun (JuEL-maksu): <https://urly.fi/3M2E>

Palkintolautakunta käyttää juhlarahan toimittajan (rahan lyöjä) edustajaa ja/tai erillistä asiantuntijaa rahan toteutettavuuden teknisenä asiantuntijana.

Palkintolautakunnan sihteerinä toimii Elina Hämäläinen valtion taideteostoimikunnasta. Sihteeri ei osallistu päätöksentekoon.

2. KILPAILUTEHTÄVÄ

Juhlarahat ovat keräilyesineitä, jotka välittävät suomalaiselle yhteiskunnalle ja valtiolle tärkeitä arvoja. Juhlarahojen aiheiden tulee pääsääntöisesti kattaa laajempia yhteiskunnallisia ja kulttuurisia ulottuvuuksia, vaikka kyse olisikin yksittäisten henkilöiden, tapahtumien tai ilmiöiden muistamisesta. Suomessa on lyöty ja laskettu liikkeeseen juhlarahoja vuodesta 1951 lähtien, jolloin julkaistiin Helsingin olympiakisojen juhlaraha.

Jokaisesta suomalaisesta juhlarahasta julkaistaan asetus. Asetuksen myötä juhlarahat saavat virallisen asemansa ja nimellisarvonsa, mikä tekee kaikista juhlarahoista laillisia maksuvälineitä Suomessa. Juhlarahojen myyntihinnat ovat yleensä korkeampia kuin niiden nimellisarvot. Vaikka juhlarahat ovat laillisia maksuvälineitä, ne eivät ole käyttörahoja eikä niitä siten ole tarkoitettu käytettäväksi maksuliikenteessä.

2.1. Juhlarahan kuvaus

Tämän kilpailun juhlaraha on nimellisarvoltaan 20 euroa, ja lyödään Ag925 hopeaseoksesta. Rahan halkaisija on 38,60 mm, siinä on kulutusreuna ja sileä ulkoreuna.

2.2. Juhlarahan aihe

Näyttelijä, professori **Lasse Pöysti** (1927–2019) esiintyi näyttämöillä kahdeksalla vuosikymmenellä. Hän aloitti teatterinäyttelijänuransa Svenska Teaternissa vuonna 1942, vain 15-vuotiaana, ja päätti uransa Helsingin Kaupunginteatterissa 2012. Hän oli ennen muuta näyttelijä, vaikka toimikin suomalaisen näyttämötaiteen piirissä myös teatterinjohtajana, käsikirjoittajana ja ohjaajana. Pöysti työskenteli vakiintuneissa instituutioissa, kuten Svenska Teaternissa, Kansallisteatterissa, Tampereen Työväen Teatterissa ja Helsingin Kaupunginteatterissa, mutta myös teatterikenttää uudistaneissa Intimateatterissa ja Lilla Teaternissa. Kaksikielisenä hän liikkui suvereenisti suomen- ja ruotsinkielisen teatterin välillä ja toimi lyhyen aikaa

myös Ruotsin kansallisnäyttämön Kungliga Dramatiska Teaternin, Dramatenin, teatterinjohtajana.

Teatterin lisäksi Pöysti näytteli myös elokuvissa, radiossa ja televisiossa. Hänen kohdallaan ei voi sivuuttaa Suomisen perhe -elokuvista ja kuunnelmista alkanutta lapsinäyttelijän uraa, vaikka Pöysti itse koki roolin myöhemmin rasitteena. Joka tapauksessa ei ole tavallista, että niin mittavaan suosioon kohonnut lapsinäyttelijä kykenee tekemään poikkeuksellisen merkittävän uran teatterinäyttelijänä, mihin Pöysti kiistatta pystyi. Huomattavia rooleja pitkällä uralla olivat muun muassa mykän pojan rooli Max Frischin *Kiinan muurissa* Kansallisteatterissa 1949, Galileo Galilei Bertolt Brechtin näytelmässä *Galilein elämä* Helsingin Kaupunginteatterissa 1987 ja William Shakespearen *Kuningas Learin* nimiosa Tampereen Työväen Teatterissa 1989.

Pöysti palkittiin työstään useaan otteeseen. Hän sai esimerkiksi Pro Finlandian 1969, ensimmäisen näyttämötaiteen taiteilijaprofessuurin 1971–1974, professorin arvonimen 1994, Suomen Kulttuurirahaston palkinnon 1998, Kulturfonden för Sverige och Finlandin palkinnon 1992, Suomi-palkinnon 2002 ja Ida Aalberg -mitalin 2007. Hänen elokuvauransa palkittiin useilla Jussi-palkinnoilla, myös elämäntyöstä myönnettävällä Betoni-Jussilla 2010. Juhlarahan julkaiseminen ajoitetaan Lasse Pöystin syntymän 100-vuotispäivään, mutta juhlarahalla on tarkoitus huomioida myös suomalaista näyttelijäntyötä ja näyttämötaidetta yleisemmin. Pidän tätä erittäin tärkeänä elementtinä, vaikka samanaikaisesti katson juuri Pöystin henkilönä sopivan erityisen hyvin kiteyttämään suomalaisen sekä suomen- että ruotsinkielisen näyttelijäntyön merkittävyyttä.

Esittävät taiteet ovat yksi aineettoman kulttuuriperinnön muoto, joka mainitaan eksplisiittisesti Unescon yleissopimuksessa aineettoman kulttuuriperinnön suojelusta. Sopimus on vuodelta 2003 ja Suomi liittyi sopimukseen ratifioimalla sen 2013. Kuitenkin monella tapaa näyttämötaiteet ovat jääneet suojelutyössä katveeseen. Osin tämä johtuu niiden aikaan sidotusta luonteesta, esitysten poistuttua teattereiden ohjelmistoista, ne katoavat. Erityisen hauras osa-alue on juuri näyttelijäntyö, joka syntyy ja katoaa samanaikaisesti, yleisön silmien edessä. Tästä huolimatta esittäviä taiteita tulee suojella sopimuksessa määritellyillä keinoilla, kasvatuksella, koulutuksella, tutkimuksella, tallennuksella ja dokumentoinnilla. Siihen olemme kansainvälisesti sitoutuneet. Juhlarahassa on kysymys myös kulttuuriperinnön huomioimisesta. Näyttelijäntyö on keskeinen, yleisön näkökulmasta ehkä keskeisin, osa näyttämötaiteita ja esittäviä taiteita.

Suomalainen näyttelijäntyö tulee liittää myös laajempaan teatterin ja taiteen kontekstiin. Näyttämötaide on Suomessa poikkeuksellisen tärkeä taiteen ala. Perustelen näkökulmaani sekä teatterin historiallisella merkityksellä että nykytilanteella. Suomalainen teatteri osallistui merkittävällä tavalla 1800-luvun lopulla kansallisvaltion synnyttämiseen ja kollektiivisen identiteetin rakentamiseen. Lisäksi teatteri on 1900-luvun alusta alkaen ollut tärkeä osa itsenäisen Suomen kulttuuria ja sivistystä. Näyttämötaiteen piiriin on aina hakeutunut myös runsas määrä harrastajia ja maan ammattiteattereiden verkosto on kansainvälisesti vertailtuna tiivis. Teattereilla on huomattava merkitys eri alueiden elinvoiman lisääjinä ja yhteisöllisyyden synnyttäjinä. Vuotuiset yhteenlasketut katsojaluvut ovat suomalaisissa ammattiteattereissa poikkeuksellisen suuret myös maailman mittakaavassa. Suomalaiset kokevat näyttämötaiteet itselleen tärkeäksi.

LÄHDE: Helsingin yliopiston teatteritieteen professorin Hanna Korsbergin asiantuntijalausunto koskien vuoden 2027 juhlaraha-aihetta *Lasse Pöysti ja suomalainen näyttelijäntyö*.

3. KILPAILUTEKNISET TIEDOT

3.1. Suunnittelukilpailun säännöt

Kutsukilpailussa noudatetaan tätä kilpailuohjelmaa, joka pohjautuu soveltuvin osin Suomen Taiteilijaseuran kuvataidekilpailujen sääntöihin. Mahdollisissa ristiriitatilanteissa noudatetaan tätä asiakirjaa.

Osallistuessaan kilpailuun suunnittelija samalla hyväksyy tämän kilpailuohjelman säännöt.

3.2. Kilpailuehdotusten sisältövaatimukset

Tullakseen kilpailussa huomioonotetuksi tulee kilpailuehdotukseen sisältyä seuraavat aineistot:

- Huolellisesti viimeistellyt mallit rahan kummastakin puolesta erikseen (mallien halkaisija 200 mm)
- Lyhyt kirjallinen selostus kilpailuehdotuksen kuva-aiheesta

Mallit voidaan toteuttaa joko kipsivaluina tai 3D-tulosteina muovista. Mallit tulee olla tehty kestävästä materiaalista, jonka tulee olla mattapintaista sekä väriltään valkoista.

Mallien on oltava kilpailuohjelmassa esitettyjen mittojen mukaisia sekä huomioida tekniset vaatimukset (Kts. **Liite 1**).

Lisäksi suunnittelijan tulee ottaa huomioon juhlarahan pieni kuvapinta kuva-aiheen ja tekstien suunnittelussa.

Jos kilpailumallit toteutetaan 3D-tulosteena, sitoutuu suunnittelija kilpailun voittaessaan toimittamaan juhlarahatoimikunnalle viipymättä 3D-malleista niiden 1:1 3D STL-tiedostot. Tiedostoja hyödynnetään kohdassa 3.2. "Muut ehdot ja tekijänoikeudet" edellytettävässä juhlarahan viimeistelyssä.

Rahassa on oltava seuraavat yksityiskohdat:

- vuosiluku "2027"
- arvomerkintä "20 €"
- teksti "Suomi Finland"
- teksti "Lasse Pöysti 1927–2019"
- juhlarahan mallissa halkaisijaltaan 12 mm kokoinen ympyrä rahan lyöjän logoa varten
- taiteilijan sukunimen alkukirjain, jonka mallissa tulee olla "A" anonymiteetin vuoksi

Halutessaan suunnittelija voi hyödyntää muita tekstejä rahan kuva-aiheessa. Kaikki juhlarahassa esiintyvät tekstit tulee olla sekä suomeksi että ruotsiksi.

Euroopan unionin neuvoston päätösten (Collector coins – Council conclusions 5.XI.2002) mukaisesti juhlarahoissa ei saa käyttää kuvia, jotka ovat samankaltaisia kuin euromääräisissä käyttörahoissa.

Mikäli juhlarahan kuva-aiheena on ihmishahmo, tulisi tämän kuvata ihmisyyttä pikemmin kuin tunnistettavaa yksilöä. Juhlarahoissa ei tulisi käyttää kuva-aiheena tunnistettavia henkilöitä, ellei juhlarahan aihe nimenomaisesti liity tiettyyn henkilöön.

3.2. Muut säännöt ja tekijänoikeudet

Kilpailija ei saa kilpailun ollessa käynnissä julkistaa tai levittää ehdotustaan millään medially.

Kilpailuehdotukset tai niiden osat eivät saa olla aikaisemmin julkistettuja. Jos kilpailuehdotuksessa tai sen osassa käytetään aiheena tekijänoikeudenalaisia teoksia (kuten fontteja) tai niiden osia, tulee kilpailuehdotukseen liittää selvitys käytettyjen teosten tai niiden osien alkuperästä sekä yksityiskohtainen todistus siitä, että teosten tai niiden osien käytöstä on kirjallinen lupa niin, että se mahdollistaa tähän kilpailuun osallistumisen sekä immateriaalioikeuksien luovutuksen liitteenä olevan sopimuksen, "*Sopimus juhla- ja erikoisrahojen tekijänoikeuksien luovuttamisesta*", mukaisesti.

Ehdotukseen tulisi myös liittää kaikki suunnitteluprosessissa käytetyt valokuvat, jotka esittävät henkilöitä, sekä selvitys näiden valokuvien alkuperästä. Kilpailuehdotuksen tekijä vastaa itse mahdollisista tekijänoikeusmaksuista.

Se tekijä, jonka ehdotus valitaan toteutettavaksi, sitoutuu viimeistelemään mallit rahan lyöntivaatimusten mukaisiksi yhdessä rahan toimittajan (rahan lyöjä) kanssa sekä luovuttamaan mallit ja ehdotukseen liittyvät taloudelliset tekijänoikeudet valtiolle. Suunnittelija solmii erillisen, **liitteen 2** mukaisen, sopimuksen valtiovarainministeriön kanssa taloudellisten tekijänoikeuksien siirtymisestä valtiolle. Teoksen moraaliset oikeudet säilyvät suunnittelijalla. Suunnittelija hyväksyy myös toimittamaan yhteistyössä rahan toimittajan kanssa valtiovarainministeriölle lopullisen version asetuskuvasta, joka vastaa lyötävän juhlarahan kuva-aihetta.

Kilpailuehdotusten, joita ei valita toteutettavaksi, tekijänoikeudet säilyvät taiteilijalla, mutta valtiovarainministeriö saa rinnakkaisen käyttöoikeuden 1) tekijänoikeuslaissa määriteltyjen arkistoille- ja museoille annettujen oikeuksien mukaisesti; 2) asettaa itse yleisön nähtäväksi tai lainata näyttelyn järjestäjille kilpailuehdotukset näyttelyssä yleisön nähtäville saatettaviksi; ja/tai 3) luovuttaa kilpailuehdotukset soveltuvan arkiston tai museon kokoelmaan edellä 2) ja 3) määritellyin tavoin.

3.3. Kilpailusalaisuus

Kilpailuehdotukset on varustettava nimimerkillä ja mukaan on liitettävä samalla tunnuksella varustettu suljettu kirjekuori, joka sisältää tekijän yhteystiedot (nimi, osoite, puhelinnumero, sähköpostiosoite).

Kilpailuehdotuksessa ei saa olla tekijän tai työryhmän nimeä eikä näihin viittaavaa muuta merkintää.

3.4. Kilpailua koskevat kysymykset

Kilpailuohjelmaa tai -ehdotuksia koskevia lisäkysymyksiä voi esittää kilpailun välityshenkilölle, Suomen Taiteilijaseuran hallintokoordinaattorille, Laura Salo, laura.salo@artists.fi.

Kysymykset on esitettävä **27.3.2026** mennessä. Saapuneet kysymykset vastauksineen ovat kaikkien nähtävillä **2.4.2026** mennessä internet-osoitteessa <https://www.artists.fi/fi/qjankohtaista/ilmoitustaulu#taidekilpailut>.

Lisätietoja kilpailun käytännön asioista antaa kilpailusihteeri, Elina Hämäläinen, elina.hamalainen@kansallisgalleria.fi, puh. 050 5780 77.

3.5. Sisäänjätö

Kilpailuaika päättyy **perjantaina 15.5.2026 klo 17:30**, johon mennessä kilpailuehdotukset on toimitettava Sinebrychoffin taidemuseoon, Bulevardi 40, 00120 Helsinki.

Työt voi toimittaa joko postitse tai tuoda paikan päälle Sinebrychoffin taidemuseon turvavalvomoon (HUOM: sisäänkäynti rakennuksen vasemmalta puolelta, Southpark-ravintolaa vastapäätä, puh. 0294 500 465). Kilpailuehdotuksia otetaan vastaan arkipäivisin klo 8:00–17:30.

Mikäli ehdotukset toimitetaan postitse, tulee ehdotus toimittaa perillekantona Sinebrychoffin taidemuseoon. Paketteja ei noudeta Postin toimipisteistä.

Ehdotukset tulee toimittaa hyvin suljetuissa paketeissa, ja olla osoitettuna kilpailusihteerille: Elina Hämäläinen, valtion taideteostoimikunta.

3.6. Kilpailuehdotusten käyttöoikeus

Kaikki kilpailutyöt siirtyvät valtiovarainministeriön omistukseen ja säilytetään juhlarahalautakunnan arkistossa kilpailun päättymisen jälkeen.

3.7 Henkilötietojen suoja

Kilpailuun osallistuneiden henkilötietoja kerätään kilpailijoilta itseltään EU:n ja kansallisen tietosuojalainsäädännön mukaisesti kilpailun ja sen ehtojen toteuttamiseksi. Henkilötietoja ei luovuteta kolmansille osapuolille ja käytetään muihin tarkoituksiin kuin kilpailun läpiviemiseen ja sen ehtojen toteuttamiseen. Henkilötiedot poistetaan, kun kilpailuprosessi on kokonaisuudessaan päättynyt, eikä henkilötiedoilla ole enää kilpailuun liittyvää tai lakisääteistä käyttötarvetta.

3.8. Tulosten julkistaminen

Tulos annetaan tiedoksi kaikille kutsutuille taiteilijoille henkilökohtaisesti. Kilpailutuloksista tiedotetaan julkinentaide.fi -sivustolla. (<https://www.julkinentaide.fi/>).

Kilpailu ratkeaa **1.6.2026** mennessä.